

НОВИЙ ЧАС

ІЛЮСТРОВАННИЙ ПОЛІТИЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ЧАСОПИС

Ч. 12.

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В ТИЖДЕНЬ.

Рік I.

ПЕРЕДПЛАТА в КРАЮ
до кінця року 250.000.
В Америці річно 8 долари.

АДРЕСА:

„НОВИЙ ЧАС“ Львів, Руська 18.

ПЕРЕДПЛАТА ЗА КОРДОНОМ
місячно рівновартість 8 кор. чек.
одно число 1 кч.

Визнання совітів?

Конгрес американських Українців.

Вальоризація податків ухвалена. - Гевізії у Українців в Перемишлі.

Хто виграв?

Міжнародний трибунал в Газі вирішив спір між Чехією а Польщею о Яворину. До цього часу невідомо, в чию корить справу вирішено. І Чехи т шуться і Поляки радють. А хто виграв? Властиво Чехи, бо їм признано Яворину. А Поляки? Вони тішуться, щоб мати чого плакати опісля.

Доразові суди в Польщі.

Рада міністрів продовжила тривання доразових судів в цілій Польщі аж до відкликання.

Юнг не побачить вже Польщі.

Як доносить, Юнг вже більше не поверне до Польщі. Тай чого? Без нього зле і з ним зле.

Отворенне болгарського парламенту.

Вчера відбулося торжественне отворенне болгарського парламенту. Король виголосив мову, в якій зазначив, що Болгарія вестиме миро-ву політику.

„Батько“ Махно

про якого містимо від сьогоднішнього числа спомини очевидця його діяльності.

(Підпис нечиткий)

В імени Річипосполитої Польської!

Суд окружний карний, яко Трибунал пресовий у Львові, рішив на внесок державної Прокуратурі, що зміст часописи „Новий Час“ число 9. з дня 2. грудня 1923. р. в артикулі під заголовками: 1) „Перший щибель“ в уступах між словами: а) дві течії а: одна цупко, б) від слів: Дперва опісля до кінця артикулу. 2) „Як поцьський сойм галасує?“ в уступах а) між словами: не своя а: Соціялісти. б) від слів: і також уряду до слів: „Оттак було. 3) „рищини на стороні 6-ій і 7-ій“, 4) „Похід на знищенє“ в уступах: а) вступ до слів: українські школи“ влучно а) уступ від слів: Поляки своєю до кінця артикулу, містить в собі єство од 1) 3) 4) злочину з § 65 а) з. к. ад 2) висупку з § 30 з к. і арт. III

закона з 17. грудня 1867. М. 8/63. До р. р. узнав доконану в дни 1. грудня 1923. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. к. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописи щоби це рішення помістив безплатно з найближщому числі і то на першій стороні. — Невиконання того наказу потягас за собою наслідки передвиджені в § 21. зак. друк. з дня 17. XII. 1862. Д. л. д. Ч. б. ех 1863. а іменно засудження за переступство на гривню до 4,000.000 мп. Львів, дня 27. падолиста 1923.

Визнання совітів?

Последні дні переповнені вістками про те, що великі держави а в першу чергу Італія лагодяться визнати Совіти і увійти з ними в політичні і торговельні зносини. Рівночасно з тим появилася письмо президента Сполучених Держав Америки Кудиджа, в якому говориться, що Америка готова визнати Совіти (навіть допомогти їм матеріально, як тільки Совіти сплатять шкоди, заподіяні американським громадянам та не будуть вести антидержавної, цебто комуністичної агітації.

Всі ті вістки вказувалиб на те, що Совіти ведуть у світі побіч комуністичної агітації ще й дуже сильну акцію за тим, щоби їх визнали. Хто знає чи і комуністична агітація не ведена тільки в тій цілі, щоби мати в руках щось, з чого можнаби за визнання уступити.

Не можливо тепер, ще так недавно по спробі викликати революцію в Німеччині сказати: Чи у Совітів головним осталося стремління до світової революції, чи вони обміняли це за своє визнання.

В такій ситуації, як Совіти знайшлися тепер, вони бездільно сидіти не можуть. Це булаби їх смерть. Або понести революцію на захід, або добитися на заході рівних прав: — або стати чинником заколоту і заверухи, або стати „порядною“ державою — от, що стоїть перед Совітами і, на одно

з двох вони мусять рішитися. Останні звістки про їх визнання вказувалиб на те, що вони вступили на шлях другий.

Маючи сумний досвід з революцією в Німеччині, большевики цілою силою пари звернулися в другу сторону. Бо хіба не можна думати, щоби заяви Америки, Італії, Югославії і т. д. виходили без попередньої акції Совітів.

Яке значіння має цей факт для нас?

На кождий випадок для нас така зміна некористна. Совіти в житті Великої України відіграють ролю звичайного поліція, який приглядається т. му, як там життє розвивається, як розвивається іменно українське життє. Большевики є занадто слабкі, щоби цей розвиток

здержати, навпаки, щоби себе скріпити, вони намагаються втягнути українські маси до непосредної оборони того ладу, який тепер на Україні п. нує. Тут і причина їхнього національного курсу, — українізація.

Доки большевики слабкі, доки їх орієнтація на революцію на заході, доти вони для України не дуже небезпечні. Але Большевики сильні, визнані світом, большевики як чинник мира і ладу, такі большевики для Вел. України більше небезпечні, як дотеперішні. — Таке саме відношення до большевиків у України, що опинилися поза межами рад. України. Головно у нас. Для нас большевики — це та сила, яка, немов меч Дамокля висить над світовим миром, над порядком створеним мировими договорами. В нашій інтересі є, щоби большевики остали якнайдовше чинником заколоту. Большевики мирнощі — млин не на нашу воду.

По Волині.

М. ОСТРОГ.

Де честь?

У Вістнику православної Митрополії в Польщі з 1. листопада б. р. ч. 21, поміщено дуже бульдючний опис другої пастирської поїздки по Волині єпископа люблінського Антонія.

Що в українські села їздить людина, яка до всього, що україн-

ське, ставиться кр. йне ворожо, що українську церкву в'їтує Духовник, який бачить у ній поле до посіву і розвитку своїх московських „убежденій“, — може бути для Українців дуже болочим, але... в теперішніх умовах дасться виправдати.

Однак, щоби такого україножерного єпископа вітало нічим не приукане українське товариство „Прогрессива“ в Остролі, цього вже ніяк не

РОМАН КУПЧИНСЬКИЙ.

Батько Махно.

(Спомин).

I.

Саме тепер, як у Варшаві судили Батька Махна, встали переді мною мов живі, спомини про нього. Сягають вони ще часів Нової Гетьманщини, коли ми УСС, разом із австр. армією, були на Україні.

УСС стояли тоді біля Єлисавету. Що дня доходили до нас слухи про повстання українських селян проти гетьманців і окупантів — Німців та Австрійців. Між нарвищами ватажків повстанчих груп все частійше й частійше виринало дивовижне: Батько Махно. Балакали про нього всляке. Одні казали, що він звичайний собі горлоріз каторжник, що зібрав докруг себе такуж саму чесну компанію і нападас на всіх у кого можна чим небудь поживитися. Другі говорили, що він народний учитель, засланий за політику в Сибір, тепер вернув

і бється з ідеї. Сам він по переконанню анархіст і не признає ніякої влади на Україні, байдуже яка і чия вона. Треті впевняли, що він по фаху лікар і большевик.

Скільки в тім усім було правди, годі було перевірити, бо ми з Махном не мали чести тоді стрінутись. Він „оперував“ на Лівобережжю по лісах та дніпрових дозах. Знали ми про нього певно тільки те, що його „армія“ незвичайно рухлива відважна і завзята. Своїми наскоками він дуже багато накоїв лиха своїм ворогам. Цілі німецькі куріні та батерії пропадали мов під землею, а командування не могло собі з ним ради дати. Що вже не висилали проти нього війська, що не робили засідок та облав, Махно все викручувався і за день два гуляв у другому місці.

Переїхавши з В. України на Буковину а потім у Галичину, ми ні хвилину не забували про Махна.

Підчас боїв від Львовом доходили сюди вісти про „батька“ і його армію. Вісти все більше й більше дивовижні. Батько Махно

мав зібрати 60.000 людей і разом з большевиками бив Армію У. Н. Р. Пізнійше як большевики заняли В. Україну по Кяменець, обернувся і став бити большевиків.

Такі і тим подібні вістки кружляли по У. Г. А. доки ми не стрінулися з „Батьком“ око в око.

А було це під Уманем у вересні 1919 року.

Бригада УСС, приділена до Армії В. України, стояла фронтом прсти Денікінців у районі Уманя. Спершу, як тільки приїхали ми з Камянця, мали горчу розправу з групою большевиків під командою Мішки Япончика, що пробирався між українськими і денікінськими військами з Одеси до Київа.

За Мішкою Япончиком прийшли Денікінці і наша бригада звела з ними цілий ряд завятих боїв. Та заки зачалися з ними бої вишшов приказ, одинокий у світовій історії: „Не стріляти до Денікінців і не пускати їх уперед!“ Тяжко було виконати такий приказ і треба було якось крутити. Почалися об-

можна не то що оправдати але й зрозуміти.

У Вістнику надруковано: „при в'єзде владки в г. Острог спространної реч'ю, хлебом, солю і цвєтами привєстувала єго местная „Просвіта“, отметившая широкую національную деятельность владки на Волине?“

От що зустріч і це привітання єпископа Антонія Остріжським Т-ом „Просвіта“, треба щоб Україні добре запам'ятали й придивилися в чих руках перебуває сьогодні „Просвіта“! Бо повірити в те, щоб „Просвіта“, як репрезентація національно-свідомої верстви українського населення, могла зустрічати хлібом, сіллю і квітами, свідомого, заїлого ворога всього українського!? Цього, який займавши приватне по-

мешканне і зобачивши портрет Т. Шевченка не соромився висловитись: „Как здесь у вас Україною пахнет!... Не люблю я этого!...“

Чи не за цю широку національну діяльність на Волині дякував йому представник Остріжської української „Просвіти“?

Для них всі засоби добрі! Коби лише царська матушка Росія.

Маємо й опис, як зустрічали владку села

„Утром 22. VIII. Владика прибил в с. Вилію Острожского уезда. Поразило владку отсутствіє народа при встрече“.

Яка різниця поміж „несвідомим“ українським селом, а „свідомим“ Остріжським громадянством!!

Сирота.

Польська praworzędność.

Дня 6 падолиста приїхали до села Кошляки пов. Збараж два агенти та перевели основну ревізію у ролич в студ. Якова Якубівського (сам був не присутній), студ. Е. Паздрія, (учиться в Гразу), учителя А. Жевчука та двох громадян, а то Т. Грегоршука і Гната Чорного. Підчас ревізії поводитись не так, як культура вимагає. За чим шукали, не сказали. Вилитувалися чи хто переходить через село на той бік Збруча. При допитах били в лице грѣм. Томка Грегоршука і його син Степана (перший 60-літній ста-

рець). — Яграз тоді повернув зі Львова студ. Я. Якубівський (приїздив домів за харчами) з поворотом приарештувала його на станції в Підволочиськах поліція та по особистій ревізії вкинено його до льоху, не сказавши за віщо. Тут просидів дві доби в холоді і голоді. Не хотіли дати навіть цього хліба, що приарештований мав в пакунках. 13. XI. відставлено його до магістрацької тюрми в Тернополі, де поновили основну ревізію при окликах радости, що зловили небезпечного саботажника і гайдамаку. Тут

котрийсь з агентів сконфіскував укр. тризуб брошку вартости 1.500.000 мп. По добовім арешті відставлено його до старства в Збаражі. Радість і утіха показала на лицях писарчуків, коли побачили приведенного арештованого студ. Якубівського, який після їх думки богато лиха накоїв Полякам.

Усміхнений староста п. Шіндлер засудив привезеного без жадного, допиту, на арест 14 днів. Обвинений хотів зарекурсувати, а коли це відмовлено йому, зажадав письменного вироку. Однак також не вволено його просьбі. — Начальник суду п. Скульскі зажадав від арештованого плати за тюрменні харчі, на що цей запротестував, тоді судія наказав давати йому що небудь їсти, говорячи, що нема на це грошей. Цікага річ арештують, замикають та за харч кажуть ще платити. — По відбуттю 14 днівного арешту задержано його на дальше в тюрмі. Аж третього дня по причині інтервенції П. Олени Білинської у старости в цій справі, відставлено Якубівського закутого в кайдани в окр. тернопільську тюрму. Тут всаджено його між злодіїв та конокрадів, які над ним знущалися. Однак не довго, бо другого дня вечером по списанню першого протоколу (в 2^ї дні тюрми) випущено його на волю, де в евентуальнім дальшій слідстві має відповідати з вільної стопи. — Якубівського посуджувано о саботаж, антипольську агітацію серед селян та о належанне до тайних студент. організацій.

дурювання з одної і з другої сторони. Ми казали, що будемо разом бити спільного ворога — большевиків, а Денікінці знову впевняли, що вони тільки переходять попри Умань на Москву. Серед тих торгів, війська стояли напроти себе і не рухалися Бригада УСС зайняла Умань і околицю, Денікінці села на схід від нас.

В тім часі появилася з боку від нас і Денікінців — Батько Махно зі своєю „армією“. На запит, як поводитись супроти нього, Дієва Армія наказала переговорювати з Махном, але рівночасно розкладати всілякими способами його „армію“.

Для нас була нова заковінька. Бригада в 2500 люда, найшлася між двома сильнішими противниками: Денікінцями і Махнівцями і мела з ними провадити політику. Ще, колиб Махно був союзником Денікінців, справа булаб лекша. Але Махно і Денікінці то вогонь і вода. Гонили за собою, як пси і не знали для себе пощади. Махно безоглядно стріляв, різав і вівшав Денікін-

ців, а Денікінці робили те саме з Махнівцями. До того всього, за Махном появилася денікінській корпус ген. Шкуро, який ганявся за ним по цілій Степовій Україні.

Від того ген. Шкуро приїхали до нашого штабу делегати, спитатися, як ми ставимось до Махна. Наші запевняли їх, що ми, як регулярна армія, з бандитами не тримасмо, а тимчасом переговорювали з Махном, що до майбутнього братерства зброї проти Денікінців.

Денікінці нам більше вірили як Махно. Він дуже обережно ставився до „золоторукавчиків“ (так називали Махнівці галицьких старшин) і не давав віри нашим запевненням. Прислав до нас кількох „старшин“, переважно матросів, які мали придивитись до нас.

Цікаві то були люди. Фізіогномії, за які в порядній державі дають три роки криміналу, але хлопці з розмахом і відвагою. Їх здивувало відношення стрільців до старшин у нашій бригаді. Бачили, що це не таке як у давній царській армії. Вони посиділи серед нас ці-

лий день, розпитували, розглядали мишкували а далі поїхали назад.

Видно, що подобалось їм Галицьке Військо, бо зараз наспіла пропозиція від Махна, щоби навязати з ним тісніші зносини. Він пропонував послати до нього в обмін одного старшину для звязку. Наші вислали туди чет. Романюка, а від Махна приїхав до нас якийсь Шпота. Памятаю того Шпоту дуже добре. Малий кремезний дядько, в темнім жупані, підперезаний зеленим поясом, з маленькими бистрими очима представився як „штабовий старшина армії Батька Махна“. Він сякав ніс пальцями і читав незгірше карту.

Саме в тому часі запитав до Уманя, де була команда I. полку УСС, і сам Батько Махно. Я був тоді в Умані і бачив на щастє той „історичний візд“.

Був ясний, осінний день. На початку міста піднялася здоровенна хмара куряви.

— Батько Махно їде! — передавали собі горожанни з уст до уст і на всякий випадок ховалися

Для нас таке поступованне польської влади не дивне. Містимо його, щоб докинути ще одну грудку до польського пановання на наших землях.

Складайте жертви на захоронку ім. Михайла Голубця.

Із перед 3270 років.

Ми гордимся сьогодні нашою культурою. Здається нам, що всякими винаходами на різних ділянках життя і знання ми не знаєм кілька разів перевищили усіх тих, що жили на багато століть перед нами. Тих всіх предків людськості з тої найдавнішої давнини, яка ще й досі не виринула зовсім із сумерків минулого, про яку до нинішнього дня довідуємося все щось нового, ми все ще здержуємося поставити принайменше на рівні з нами. Як же? Вони ж не мали залізниць, самоходів, аеропланів. То що ж то за культура?

А однак, коли теперішнім нашим вченим вдається бодай трошки відхилити рубець заслони, що закриває ті давні часи, коли перед нашими очима стане колишній народ, що вже віджив своє на цій землі, — то приходить не раз остовпіти перед величю старинної культури. Із всего, що довідуємося про ті давні народи показується, що їхня культура хоч інча від нашої, в багато випадках нашій до рівня а подекуди й перевищас.

Як же ми довідуємося про те все?

Найзвичайніший случай отвирас нам звичайно очі. Завдяки случаям відкопано цілі старинні міста, що були в часі якихось катастроф присипані, знайдено давні гробвиці — а в них і сліди життя тодішніх людей і їхньої культури.

Недавно, приміром, знайдено і відкопано гробівець єгипетського Фараона Тутенкхамена, що панував перед 3270 роками. Складається він

з кількох відділів переповнених всякими речами та скарбами. Всего того така велика сядя, що досліди ведуться вже довший час і досі непокінчені. Займаються ними вчені, що спеціально для того виїхали з Англії до Єгипту.

Довкола того відкриття витворилася цікава легенда. Кажуть, що Тутенкхамен мстить на всіх тих, що стараються вдертись до гробвиці і нарушити його вічний спокій. Всіх смільчаків карає смертю. І так наглою смертю вмер англійський дослідник лорд Карнарон, що станув був на чолі комісії, яка мала відкрити гробівець. По дорозі до Єгипту, до гробвиці Тутенкхамена вмер другий англійський дослідник Вульф. Та все це не лякає вчених, що не вірять в ніякі забобони та пімсти покійників. Вони хотять вдерти Тутенкхаменови усі тасмниці, що сховані разом з ним в гробвиці.

В Німеччині.

По великих хмарах, які грозили Німеччині чи не загибеллю наступило певне успокоєнне. Парлямент великою більшістю ухвалив повновласти для уряду Маркса. Новому правительству вдалося покищо здержати спадок німецької марки та зріст доріжні, що в очах нім. народу уряд скріпило.

Вислідом виборів в Англії вдоволенна ціла Німеччина. Німецькі політики заявляють, що поражєнне

консерватистів це побіда Німців. Німці припускають, що до влади в Англії прийде Льюїс Джордж — чого вони розуміється дуже собі бажалиби.

Передплатники, що не вирішили передплати до кінця року дістануть тільки ті числа „Нового Часу“ за які заплатили. Просимо отже надсилати задегности, щоб не було задержки в висилці часопису.

по домах, а жиди чим скорше замикали склепи.

Земля стогнала від копін і насувалося відозрінне, чи Батько не схоче вдарити з кіннотою на не-приготовану команду.

Всі ждали з нетерпелівістю і з притаєним страхом.

Нарешті зза закруту вулиці вигнався відділ кінноти і повним чвалом копотів у сторону стації, де містилася команда полку. За відділом їхала повозка. ціла в хмарі куряви, а за нею знову відділ кінноти.

Здається жаден генерал жадної держави не їздив з такою парадом.

Перед двірцем усе задержалося. Кіннота справно уставилася з боку, а повозка повагом підкотилася під команду.

В повозці сиділо чотирх людей: двох на заднім, двох на переднім сидженню. Всі чотирі з крисами при нозі і зі скорострілом.

З повозки висіло трох: двох високих чорнявих парубків і малий, з квадратним лицем, чоловічок.

Ніхто з нас не знав, як виглядає „Батько“ але ми всі відразу пізнали, що це саме він.

Маленького росту, з поганим, енергічним лицем, з довгим білим волосем, р бив непріємне вражінне. Убраний був у елегантний сирій френч, високі лякерові чоботи, на голові завернена взад сива баранкова шапка. Два його адютанти були в темних жупанах і зелених поясах.

Гості хвильку здержалися, а потім рушили в команду в такім порядку: На переді адютант з витягненим револьвером, за ним їх світлість Батько, а за Батьком другий адютант, теж із револьвером у руці.

Так увійшли в команду і щойно там сховали револьвери.

Все те закравувало трохи на театр, тільки, що в театрі люди лиш удають, що стріляють, а тут можна було кождої увиді дістати кулю в лоб.

Батько Махно поведився спокійно і певно. Хотів нам показати

на кождому кроці, що він, хоч нас небоїться, але поважас і шанує.

Розмова велася коло точок умови між нами і ним та коло спіділання проти Денікінців.

Правду кажучи, ні ми ні він тих точок не додержали.

II.

За той час, як Махно балакав у команді, коло його кіннотчиків зібрався чималий гурт цікавих стрільців і старшин та звели з ними балачку. Я пішов теж подивитись і довідатися чогонебудь цікавого.

Гідходжу ближе. Біля одного чорнявого, молодого козака збилися стрільці і слухають уважно. А він, розставивши широко ноги говорить зі запалом:

— Ми стоїмо за селянами, бо й самі селяни. Ніхто нам не має наказувать: так робить а сяк робить, бо цього не послухаємо. Як схочемо так і зробим. Але перш за все виженемо всіх, хто схоче порядки свої зводити!...

(Далі буде).

По той бік греблі.

(Від власного кореспондента).

Вибори.

Вибори до окружних Рад вже закінчені по всій Україні. Тепер відбуваються окружні з'їзди та підготовка до губернських з'їздів.

На з'їздах найбільше уваги присвячується господарським питанням. Селяни виявляють своє невдоволення ізза дешевизни сільських продуктів.

Подіям в Німеччині присвячується багато уваги. Після невданої революції в Німеччині слідче у комуністів пригноблення та розчарування німецькою комуністичною партією.

Що є з Тютюнником?

Відомості про те, що Тютюнника арештовано — неправдиві. Тютюнник перебуває тепер в Харкові, як вільний громадянин. Офіційного становища не займає він ніякого.

У. С. С. Р. Український Науковий Інститут Книгознавства в Києві.

До українських закордонних видавництв!

Український Науковий Інститут Книгознавства має своїм завданням, дослідження та вивчення книгознавства взагалі і окремо й головним чином студіювання книгознавства українського, в широкому розумінні цього слова, себ-то всього, що друкується на території України а також всього, що друкується на українській мові поза межами України та про Україну, незалежно від мови друку.

Інститут має досить велику бібліотеку українського друку на території України за 1917—1924 р. р., відповідну картотеку на фонди: книжковий, періодичних і видань та плякатно-афішний, організує бібліотеку по книгознавству та бібліотеку українського друку по за межами України та про Україну при відділі „Україніка“ і закладає енциклопедію документів по зразку подібної ж енциклопедії Міжнародного Бібліографічного Інституту. Всі колекції Інституту доступні для користування всіх, хто цікавиться питаннями книгознавства та української культури. Для того, щоб колекції Інституту дійсно відповідали своїй завданню — бути головним джерелом при студіюванні українського друкарського руху, необхідно систематичне поповнення їх відповідним матеріалом. Особливо важливо поповнення їх працями закордонного українського друку.

Інститут звертається до всіх Вас з проханням надіслати йому та надіслати надалі комплекти виданих Вами книжок, журналів, листівок, каталогів, проспектів і всякого іншого матеріалу, що може характеризувати діяльність закордонного видавництва.

Висловлюючи заздалегідь свою щирю подяку за надсилку видань, Інститут з свого боку радий був би бути корисним Вам своїми ко-

лекціями і різними справками в межах компетенції Інституту Книгознавства.

Директор Інституту:
Юр. Меженко.

Секретар:
Г. Володуєва.

Р. С. Літературу і письма пересилати можна через Повноважене Представництво ССРСР в Польщі, Варшава, Укр. пресбюро, готель Римський, Новосенаторська 1.

Спасибі за панську ласку.

Ось так можуть сказати наші селяни, окружній ревізійній комісії при команді корпусу у Львові, яка своїм ореченням з дня 27. вересня п. р.: признала відшкодування за переведені в рр. 1919—1920 військові ревізії в Суходолі. На це оречення варто звернути особливу увагу. Наші селяни повинні це зробити. Хай вони довідаються з оречення, як польська влада оцінює їх працю, та що вона признає їм за їх кривавицю. Ось кілька примірів: За зареєстровані 8 кіп пшениці, 3 q. (метричні сотнари) конюшини, 3 q мішанки і за 2 курки признала ця комісія Іванові Галабурді, як відшкодування за те все аж 5440 мп; Петрови Хвалі за 6 кіп гречки і 1 копу ячменю 3600 мп; Йосифови Кукурі за 10 q (метричних сотнарів) 306 мп; Петрови Шарому за 3 копи пшениці 600 мп. І таких примірів є в тім ореченні аж 37. Вони всі до себе подібні. Треба зазначити, що це оречення, зістало видане дня 27. вересня пр. отже в часі,

коли копа пшениці коштувала вже від 3—6,000.000 а один метричний сотнар мішанки від 400—1,200.000 мп. Колиби взяти ціни тих продуктів в тім часі, як доручено це оречення, а мало це місце вже в половині листопада цього року, то видно, яку велику кривду заподіяно тим селянам зі Суходолу. Це оречення, це чисті кпини над Українським селянином. Та згадана комісія ревізійна не сама в видаванні таких „справедливих“ оречень. Наші повітові „odbudowu“ не кращі. Доказом цього є оречення повітової львівської відбудови, яка признала селянинови Андрієви Максимови з Підлісок малих аж 800 мп на відбудову спаленої польськими військами стодоли і то в той час, коли на її відбудову треба що найменше 120 мільонів мп. І так на кожному кроці і не видно тому ні початку ні кінця, такій дбайливості польської влади про нашого селянина.

Вальоризація податків ухвалена.

Польський Сейм ухвалив закон про вальоризацію податків. Закон цей пічне обов'язувати дня 1. січня 1924 року і від цього дня всі податки будуть вимірюватися в золотих франках, а сплачування їх буде відбуватися в марках п. після денного курсу цього франка в дни плачення податку. Для унагляднення різниці між дотепершнім, а новим способом сплачування податків подамо слідуєчий примір: Коли дотепер вимірено селянинови 5 мільонів марок ґрунтового податку, то він відповідав лише за цю суму і міг її заплатити або сейчас або пізніше. Після нового закону податки будуть вимірюватися в золотих франках. Коли селянинови вимірено податок 10 золотих франків а курс цього франка був озна-

чений в дни виміру податку на 600 тисяч марок, то селянин мавби цього дня заплатити 6 мільонів марок. Коли він заплатить цей податок пізніше приміром в часі, коли курс цього франка піднесеться на 1,200.000 марок п. то цей селянин буде приневолений заплатити податку не б але 12.000.000 марок п.

Як з того приміру видимо, ця вальоризація загрожує всім податникам а в першій мірі платникам податків безпосередних, бо вона до них головно відноситься. Найбільше загрожує вона нашим селянам. Великі торговці і промисловці опирають ціни своїх товарів на чужій, твердій валюті, цієї валюти у них подостатком і вони забезпечуються в той спосіб і проти вальоризації і проти спадку марки польської.

Селянин не має чужої твердої валюти, він не може піднести цін на збіжжя та на свої сільські продукти в такому відношенні, як це робить великий торговець і промисловець відносно своїх фабричних і промислових товарів. Вийде таке, що деляр і золотий франк піднесеться о 500 або 600% в гору в той час, коли вартість збіжжя піднесеться тільки о 100%. Селянин опиниться перед неможливістю заплачення — вчас звальоризованого податку, на него наложуть і кари за проволоку та прийдуть передвосні часи податкових егзекуцій.

Та разом зі селянством буде терпіти і загальне населення. Вальоризація податків та всіх державних належитостей спричинить непомірний зріст доріжні. З вальоризацією

ціни на все будуть зростати рівномірно з золотим франком. Кождий буде запотребовувати що раз то більшу скількість марок, державна друкарня мусітиме тих марок щораз більше бити а це все буде спричинювати дальшу доріжню і дальший спадок польської марки. Вийде з того таке, що в недалеких часі ми всі станемо великими богачами, які за свої мільярди марок польських не зможуть купити ні одної коробочки сірників.

Таким богачам буде неможливо платити податки, а тим більше звальоризовані а тому про останню операцію міністра Кухарського для ратування польської марки та польського скарбу прийдеться в коротці може сказати, що ця операція вдалася та на жаль хорий умер.

Вуж Тутенкгамена.

Тутенкгамен дальше мстить за те, що нарушено його вічний спокій. Смерть лорда Карнавана для його за мало. Але цікаво, що та пімста знайденого фараона досягає навіть таких невинних сотворінь як пташок.

Після лорда Карнавана займається розслідуванням фаранового гробу його співробітник Гувер Картер. Той оповідає таку історію про нову пімсту Тутенкгамена.

Вибираючись до Єгипту для розслідування відкритого гробу, Картер купив собі канарку, щоб мати розраду підчас праці на самоті. Пташок був веселий і гарно співав. Але як тільки вже все було готове до розслідування гробу, канарок посумнів і замовк. Та тому, що Картер не прибув ще на місце праці, роботу відложено на якийсь. Тоді канарок знова почав співати. А як тільки працю розпочато пташок втих знова.

Та це ще нічого.

В хвилі, коли Картер був у гробівці і мав якраз отворити двері до долішних його кімнат, прийшов післанець із помешкання дослідника і оповів таке:

„До помешкання Картера вліз вуж, дістався прямо до його кімнати, окружився по ніжці столика, на якому стояла клітка з канарком, досягнув таким робом пташка і пожег його“.

Не було б в тім нічого дивного. Такий випадок може трапитися. І Картер бувби пояснив ту цілу трагедію з канарком простим случасем.

Та в тій хвилі, як післанець оповідав ту історію, отворено двері до дальших кімнат гробівця. Світло свічок, які присутні мали з собою впало на голову статуї короля. А на тій статуї, над головою як знак королівського достоїнства, нахотівся... вуж.

Що робить народ сильним, а що його нищить.

Італія — розкішний, чарівний край. Дерева там вічно зелені, мірти, лаври, високі пальми, кипариси, цілі гаї помаранчеві. З берегів Італії видно далеке широке море, а небо там синє — синє, без хмариночки і на ньому горюче, полудневе сонце.

Вже дуже, дуже багато літ минуло від часу, коли жили там Римляни, предки теперішних Італійців. Та все таки пам'ять про них не загинула і ще нині глядимо з подивом і пошаною на деякі діла великих синів цього народу.

Ще тоді як щойно творили вони свою державу, у самих початках, жили Римляни невибагливо, просто, а були людьми дуже витревалими, людьми з залізною волею. А найкращим в них було те, що незвичайно горячо любили свою Батьківщину і боронити її перед ворогом та згинуть в її обо-

роні вважали не жертвою, а святим своїм обов'язком. І це давало їм силу.

Історія розказує про багато геройських вчинків цих страшних Римлян, от приміром таке:

Одного разу напав на Рим король Етрусків Порсена. Прийшов з дуже великим військом і окружив зі всіх сторін місто. Хотів, щоби мешканці знеможені голодом йому піддалися. І настали для міста страшні дні. Голод відбирав Римлянам силу їх тіла і ще короткий час, а не зможуть в руках вдержити оружя і як тут боронитися? Були вже й такі між ними, що дивлячись як з голоду вмирили їх малі діти, в розпуці вже й здатися хотіли ворогови.

І тоді один молодий Римлянин, що називався Муцій, відважився на небезпечний для нього самого, але потрібного для ратунку рідного

міста, вчинок. Переодягнувся і пішов нічно до ворожого табору, хотів убити їх короля, бо думав, що як його не стане, вороги певно уступлять. Ранком дістався до королівського шатра і як побачив там багато влягненого мушину, убив його, та помилився, бо це був тільки військовий писар. Муція вхопили та повели до короля. На питанні, чому убив писаря відповів: „Я є римський горожанин, Муцій, і хотів убити тебе, королю, ворога моєї Батьківщини. Та хоч я помилився, бузь певний, що смерть тебе не мине, бо 300 римських молодців змовилось на твоє життя, і що мені не вдалося зробити, це зробить другий“. Розлютився король і зажадав, аби Муцій сказав йому імена заговорників, бо як не скаже, буде спалений живцем. Та Муцій не злякався ні трошки, він жеж ідуци сюди був на все готовий. І тепер з найбільшим спокоєм простягнув праву руку, вложив її в полум'я горючого огнища і сказав: „Гляди, Порсено як мало боюся твоєї погрози“. І одив і страх огорнув короля. Він випустив Муція на волю якнайскорше заключив з Римлянами мир. Ідуци на них, він не знав їх. Тепер зрозумів, що народу який має таких відважних людей, одоліти не можна.

Спитаємо: чому до нині не осталась римська держава, яка видала таких героїв, як Муцій? Воно ж хіба вічно повиннаби була жити!

Римляни колись хоробрі, відважні, стали з часом завойовниками, країв інших народів, стали нищити їх землі, а їх самих поневолювали. Вони створили з часом велику, простору державу, могутню на зверх. А у нутрі! Тисячі невдоволених, згноблених, катованих невільників! Це були ті підбиті народи. І за багато стало невільникам терпіти, зносити погорду своїх панів, тяжко запрацьований гріш давати на податки своїм гнобителям. Не стало терпцю і бунтувалися.

А Римляни? — це вже не були ті старинні, прості в обичаях, життю, чесні, хоробрі Римляни. Вони стали ліниві, жадні жити чужим коштом, коштом поневолених, жадні тільки панувати над другими. Вони вже не мали людей, які-б могли жертвувати всім — за державу, а широкі верстви народів не мали до неї любови і небачили для себе хісна в її існуванні.

І римська держава мусіла упасти.

М. В.

Ширіть „Новий Час“!

З приводу 2. конгресу американських Українців.

Нужда, яка панувала в нашому краю до війни гнала сотки тисяч українських селян і робітників в далекі світи шукати там кращої долі. В Америку, Канаду, Бразилію чи Аргентину йшли українські нуждарі, а в душах їх оставав лише жаль до рідної країни, що він такий бідний, що їх не може прокормити, що він такий безталанний в чужім ярмі. Скільки сліз жіночих, чи діточих полилося з тої причини до війни? До війни.

Бо тепер їхати в Америку, кидати свій рідний край вже чомусь не так тяжко, як тоді. Тепер весильний до яр манить до себе всіх таким сильним блеском, що тепер їхати в Америку вже не так страшно як колись. Тепер тому, що їде, другі навіть заздорають, часи змінилися...

Та чи змінилася любов до рідного краю у тих, що кинули його, йдучи на еміграцію? Бачимо, що ні. А бачимо це саме з другого конгресу Українців в Сполучених Державах Америки.

В Сполучених Державах Аме-

рики є мало що не мільон Українців. Розкинені вони на величезному просторі Америки то меншими то більшими гуртами. До війни такейші Українці не були зорганізовані. Щойно визвольна боротьба нашого народу в краю викликала стремління у амер. Українців спільно, всім разом допомогти в якийсь спосіб своєму народові в старім краю. Як допомогти? Ми певні, що українська еміграція в Америці була би взяла активну участь в нашій боротьбі і зложила би була жертву крові.

Та історія визвольної війни склалася так, що амер. Українці не могли цього виконати. Але з тим більшим завзяттєм стараються вони допомогти рідному краю матеріально тим доляром, який зробився весильним у світі! Немає ні одної загальної цілі, на яку американські браття не докинули свого дарунку. Рідна Школа, Університет, преса, можливість праці завдячує у львиній частині америк. Українцям. Допомога політичній акції головно за кордоном (в дану

хвилю вона була потрібна) майже всеїло спала на їхні плечі. Від 1922 р. еміграція виступає вже зорганізовано покликаними до життя „Об'єднання українських організацій“, яке має на меті працю над самою еміграцією, а далі несе красі в допоміжній організованій формі.

В днях 25. і 26. жовтня відбувся другий конгрес цієї організації в Філадельфії. Побіч своїх організаційних справ, головною точкою наради була саме справа допоміжній старому краю.

Із резолюцій цих нарад бачимо, що американські Українці добре орієнтуються в наших відносинах. З кожного їх слова пробивається щире бажання допомогти тій борні тихій, але упертій, яку ми тут ведемо. Маючи вже стільки доказів їхньої дотеперішньої жертволюбивості, ми певні того, що резолюції не остануть лише паперовими, але що дійсно америк. Українці стануть тим, чим для Литовців і Ірландців їх еміграція.

Як у нас маркується публічний гріш?

Представник Красного Союзу Кредитового звернувся до нас з вивченнями, з приводу нотатки під повищим заголовком, поміщеної в 10 ому числі нашого часопису.

Заявляє, що твердження неможливі Союз Кредитовий не віднісся до проф. Боберського з запитом, що робити з грошми минається з правдою, на доказ чого пред'явив копію листа, висланого Союзом Кредитовим в шість днів по одержанню чека до проф. Боберського, на якого то листа до цього часу не дістав ніякої відповіді. Ось цей лист:

Ч. 1274/10. Львів, 12. II. 1920.

Високоповажаний Пан

Проф. Іван Боберський
Чикаго.

Нині зреалізували ми надісланий нам при ц. письмі з 9. 10. 1920 чек на 1000 американських доларів як слідує: За 1000 доларів по 350 Мп.; Мп. 359.000; Банк звязковий віденський у Львові потрутив собі 1½% провізії: 1795 Мп; одержали ми готівкою 257.205 Мп.

Ми потрутили собі ¼% провізії Мп 897.50 і заплатили стемпель на чек 1170 Мп. разом потрутили ми 2.067.50 Мп.

Решту, вислідну валюту в квоті 355.137.50 Мп. записали ми на вклад

ку до ч. 5852 виставлену на імя і до диспозиції Високоповажаного Пана Професора.

Про диспозицію Вп. Пана Професора, що до ужиття сеї квоти повідомили ми сейчас Вп. Д-ра М. Шухевича як управителя „Спілки Площі Повиставової“; до нині не маємо однак ніякої відповіді. Просимо евентуально віднести ся впрост в цій справі до Д-ра М. Шухевича, Львів, ул. Чарнецького ч. 24.

З високим поважанєм

Красвий Союз Кредитовий.

Містимо це, бо хочемо знайти правдивого винувника цього нечуваного розтрачення народнього майна. Гола дійсність: Місто 1000 доларів, має тепер „Сокол“ 355.137.50 Мп., цебто около 10 центів. Такто на 1000 доларів втратив „Сокол“ 999 доларів 90 центів. А хто збогатився грошми „Сокола“? Сподіємось, що той хтось на таку страшну втрату „Сокола“ хіба не паразить.

Кріза в трудовій партії.

Дня 8-го грудня відбулося бурливе засідання Народного Комітету Трудової Партії, на якому вніс свою димісію голова партії д-р В. Охримович, а в слід за ним зрезигнува-

ли зі своїх становиськ члени президії (Д-р В. Бачинський, Д-р Говикович, Ф. Федорців). Засідання скінчилося нічим.

Ревізії у перемиських Українців.

(Від власного кореспондента.)

Дня 9 ц. м. около 7 ої години вечером впала поліція до Музичного Інституту ім. Лисенка в Перемішлі і стала переводити точну ревізію. В часі ревізії замкнено двері і не дозволено нікого впускати.

Причина ревізії покищо незвісна. Рівночасно переведено ревізію в товаристві Української Бесіди та у студента Євгена Зиблікевича, якого в той час не було дома.

Про галапасів та їх небезпеку для людини й звірят.

Всюди: на землі, в повітрі як і в недоступних глибинах океану кипить поміж живучими ствами безнастанна боротьба за існування; боротьба рівних з рівними, слабших з сильнішими. І гадавби хто по здоровому розуму, що в боротьбі цій на життє й смерть лише сильніші твори виходять добідниками а слабші безумовно гинуть без сліду. Однак так не є. Провидіння чудотворною силою природи подало й тим слабшим ствам способи самозахорони так, що їх боротьба з переміжцями являється рівною а не раз навіть загрожує вони цілковитою загибеллю тим другим.

Подібно мається річ з галапасами або паразитами. Існує неперебране множество галапасів, якими називаємо твори, що перебувають на вні або у внутрі людини й звірят, відбирають їм животні соки для власного прохарчування. Знані нам добре деякі з них, як: блоха, блошиця, вош, ціп'як або солітер, галапас або милок чіхачки (пархив), комарі, гедзи, жолудкові глисти то що. Пізнання устрою й способу життя деяких важніших галапасів має для нас значіння не лишень як доповненне загального знання. Велика користь міститься в пізнанні нами способу захорони перед цими творами небезпечними для нашого здоров'я й життя як і життя наших домашніх звірят. Бож галапаси загрожують нам і нашим домашнім звірятам загибеллю на кождім кроці, тим більше, що ведуть з нами бій підступний, скритий, прихапцем й протиставляється нам або числом (н. пр. нагромадженням в великій кількості в кишках, м'язах, на нашому тілі) або величиною (н. пр. солітер доходить до 15 метрів довжини). З окрема чи не найбільшу небезпеку становлять галапаси - дрібнотвори (бактерії), що ввійшовши у внутрі тіла спричиняють пошесті хвороби.

Подрібно розслідування галапасів що до їх родів, будови й способу життя за далеко би нас завело. В цій короткій розвідці пізнаємо лише найважливіших і найнебезпечніших представників зі світа звіринних галапасів.

До повного розвитку потребують галапаси одного, двох а й більше т. зв. живителів або господарів в котрих, зглядно на котрих тілі галапасують. Так н. пр. знані нам з життя галапаси: блоха, блошиця, вош наколюють шкіру людини або звіряти й висисають кров для заспокоєння голоду. Мають вони умисно до цього приурочлені щокі й сисавки. Є це галапаси

випагідні або часові, а спосіб їх галапасування простий.

Інакше знова галапасує н. пр. солітер або ціп'як. Як зарідь (молодеча стая) живе він у м'язах свині (решетина, угри) ов'язь проковтнутий з недовареною вепровиною через людину, розвивається в кишках цієї останньої в доснілого осібняка, що тягне звідси животні соки. З калом людини відходять відшибки (відтинки, прогльотили) галапаса на вні, свиня проковтує знова помети людини, а з ячок в шлунку свині відстається зародок, внивається в м'язи й знова розвивається у решетину. Ціп'як в протиположенню до блохи називається галапасом трівким.

О много більше ускладнюється галапасування відомої мотилиці, що проживає в печінці у худоби. Ячка мотилиці помішані з калом навіджених нею хорих переходить на вохких пасовиськах в устрій тіла одного слимака, там переображуються кільканцять разів а щойно відси відстаються на траву й з живою знова до худоби, де остаточно розвиваються в печінці й каналах жовчепроводних на полово спілих осібняках. Таких прикладів можна б навести безліч.

З повишого ясно, що галапаси, які натраплять в боротьбі за існування на так тяжкі умовини життя, приневолені дуже численно розплоджуватися, щоби спасти свій рід перед заглодою.

Leuckart обчислив, що пр. ціп'як (солітер) видає протягом життя 85 мільйонів ячок, з яких ледви чи одно зможе осягнути повний розвиток осібняка.

А тому що кождий з поодиноких гатунків галапасів стремить до тієї самої мети — розмножитися, тому навіджують вони людину й живину дуже численно.

Van Beneden, бельгійський зоолог, описує, що в одного 2-літнього коня найшов в тенесах: кілька мільйонів дрібних, облич хробаків, около 1000 більших, 69 ціп'яків, 190 личинок жолудкового гедза і 6 угрів.

Людина є примушена дати захист на або в своїому тілі 10 родам первістняків галапасних, 51 родам хробаків і 20 родам членстоноців, разом около 81 родам галапасів. Число це побільшилося при останніх обчисленнях до 127 родів.

Галапасництво (паразитизм) повстало в природі в той спосіб, що деякі твори, що жили передше самостійно, які однак ізза тяжких умовин життєвих не були в силі дальше самоіснувати й грозиле їм загибель, — осідали з конечности

на сильніших ствах або таки входили у їх внутрі для прохарчування. Чудотворна сила природи дала їм в цій боротьбі за існування навіть певні нові прилади, потрібні їм при новім способі життя, а саме: присавки (присавки), гачики, острі зубковані щокі, то що.

З другого боку — в міру розвитку й удобрення вичислених приладів, заникали у них інші, неуживані, передусім отже знаряди руху (кінчини), спісля знаряди зору, слуху, а навіть шляху травлення; — бо примішені (як ціп'як) в поживних соках живителя, з яких могли тягнути доволі багато поживи, приладів цих вже не потребували. Зник цей поступив у деяких галапасів так далеко, що вони втратили майже усі знаряди тіла, крім конечних їм до удержання роду, а саме приладів розродчих. Тіло такого галапаса являється прямо мішочком, виповненим безліччю ячок.

Вкінці ще одна замітка. Тому, що при подібних несприятливих умовинах зустріч самця і самочки для запліднення була би майже неосягаема, природа злучила у більшости галапасів (н. пр. у ціп'яка) оба поли в однім осібняку в дійсно чудовий спосіб, що уможливило самозаплідненне на дорозі обополовості або гермафродитизму.

Інчі знова ізза подібних перепон в розвитку зароді поза матерним устроєм, приходять на світ як цілковито розвинені й готові до життя осібняки (н. пр. волосениця).

Маріян Стахурський
ст. ветеринарний лікар.

Податковий календар.

Дня 10-го грудня 1923. платні слідує податки: а) трета рата промислового податку за перше півріччя 1923. р. б) Зачет на маєтковий податок. Цей зачет платять платники податків, ґрунтового, домово-клясового та промислового, який платять всі, наші торговельні кооперативи. Зачети треба платити без ніякого платничого візвання. Висоту їх подали ми у 4-му числі нашого часопису.

До дня 13-го грудня треба заплатити податок промисловий від обороту за п'ятолист 1923.

До дня 17-го грудня треба заплатити підвижку другої рати ґрунтового і домового податку.

До кінця грудня ц. р. треба викупити патент (свідоцтво промислове) на 1924 р. звертається при тому увагу всіх інтересованих, щоби податки були заплачені в час а то інакше прийдеться платити кару по 5 проц. денно від суми неоплаченого податку.

Жорстокости Мадярів.

Мій старий, близький сімдесятки, батько не раз розказує мені вечорами про насильства різних військ, які проходили через нашу Галиччину.

Одно з тих коротких оповідань заслугоє на більшу увагу.

З початком війни 1914р в місяці вересні утікали австрійські війська перед москалями з Галиччини. Утікаючи забирали зі собою у всіх господарів коні, на так званій „форшпан“.

Нашого парубка забрано до війська та прийшлося їхати на форшпан батькові самому. — Віз він за військами муніцію до села Шляхотської Білки, ст. Куровичі недалеко від Львова. — Простояв три дні без прокорму себе й коний на полі. — Третього дня прийшлося австрійцям утікати перед натиском ворога. Був там немалий бій.

Військо розсипалось куди хто міг, зісталась неповна сотня, яка вистрілами у воздух крила відворот своїх ніби в порядку.

Знявшись з позиції, вертали поспішно мадярські артилеристи, з арматами. — Здивувало мого батька, чому за першою арматою йдуть жінки громадками по три. Думав, що утікають. Приступив з поля bliше до шляху і побачив страшний образ: — До дула армати привязали мадари ноги старого, сивого селянина, а покровявлена голова нещасного, билась о каміння гостинця. Нещасна жертва, лютих, диких, катів, хотіла від часу до часу помагати собі руками, но пальці, о відорваних нігтях, долоні верхня часть рук і лікті творили одну роздрту рану залиту кровю. Мученик тратив хвилями притомність, бо витекше око і розбита голова, бризгаючи кровю

на задні кола армати, обливали червоними плямами шлях.

До нг конуючого були привязані у певній віддалі жінка і дві його дочки з закутими руками назад. Вони не плакали, бо вилляли вже всі свої сльози. Стара жінка ідучи падала, а омліваючі дочки ледви успівали підносити свою мати.

До тих знова пригязано дві молодші доні і малого хлопчика. В третьому, четвертому і п'ятому ряді ішли також жінки. Правдоподібно рідня. — Усім заковано руки взад і злучено одним довгим ланцюгом.

Цілу колюну правдивих мучеників з одною арматою о чотирох конях провадив гордо на коні артилерійський мадярський поручник. Із заду підганяли вязнів наступаючи на ноги, коні запряжені до другої армати.

Коли мій батько запитав обозного підпоручника Поляка, — що то таке? — той відповів: „Шпета злапалі. Тих злодзюф, пся креф, вшисткіх на шубеніце!“

Селяни, сусіди, невинного мученика і його рідні говорили крізь сльози, затуливши від перераження лице руками, що, ще вчора мадари стягнули його з воза, коли він забирав з дочками на своїм полі послідний овес недалеко фронту. Звірства мадярів на нашій землі, в часі світової війни, взиваючи до неба о пімсту, повторялись часто, мають многих свідків

Думаю, що добре булоб, як би хтось з наших артистів малярів нарисував згідно оповізанню мого батька образець, який служивби взірцем дружно ти народів „небіжки Австрії“.

А. Д.

що такий погляд дуже подобився Франції і всім її підніжкам, бо вона малаби тоді в Європі вільну руку, тобто робилаби, що її подібало-бися. Її залізний п'ястук з'тяжив би над Європою ще більше.

За те довкола клича „вільної торгівлі“ згуртувались зєдичні ліберали з Льюїс Джорджем і Асквіттом на чолі, і т. зв. партія праці. Вони висмівали клич охоронних мит, кепкуючи, що він надється для Ескімосів, білих медведів і морських псів. Англії треба використати своє панування без конкуренції на м'рю, свій дуже багатий промисл; навязати торгівлю з усім світом, перш усього постаратися о пинки збуту і сирівці в Європі. Тому Англії по дорозі зі здоровою Європою, яка малаби добру валюту, а не тандиту, що не потребувалаби вічної помочи, але розвивалась на основі здорового торговельного соперництва. Тому требаби уздорвити Німеччину, навязати зносини зі Совітами, повернути повагу для Ліги Націй. Такі кличі очивидно дуже не вигідні для Франції.

Тільки, між двома групами опозиції, які згуртувались біля клича свободної торгівлі не було теж однозгідности цебто між лібералами з одного боку а партією праці з другого. Партія праці хоче, як дійде до влади наложити великий податок на капітал, на що знова ліберали не погоджуються.

Вже відомо, як вибори покінчилились: Консерватисти добули 249 мандатів (втратили 75 мандатів у порівнянню з попереднім своїм станом посідання), ліберали добули 150 (зискали 37), партія праці 180 (зискала 39). Значить „опозиція“ малаби 330 мандатів, колиб погодилася. Але тому, що між її групами є великі розбіжности, а й консерватисти представляють дуже сильну групу, не знати покищо як відносини в англійським парламєнті укладатимуться головно біля вирішення тих питань, які там дуже цікавлять увесь світ.

Щож нового було на англійських виборах? Перш усього, примінені в Англії способи європейської виборчої кампанії, які досі в Англії не були відомі: способи позбуватись виборчих противників ножами, розбиваннем зборів і т. д. Дальше, до виборчої агітації вжито кіна в яких виборці бачили кандидатів, яких люди горячо оплескують; премєр міністр Болдвін виголосив до телефону промову, яку слухало нараз 200.000 тих, що в себе в хаті тримали вуха при телефонах. Льюїс Джордж виголосив за 2 дні 29 промов і уживав приладів, що скріплювали його голос так що він

Огляд світових подій.

Довкола англійських виборів.

За англійським виборчим рухом і виборами слідували усі з великим зацікавленнем і напруженнем. А це з двох причин: від них завис дальший хід європейської політики тай відбувався весь виборчий рух цікаво! Ставало до урни около 20 мільонів виборців, в тім 8 мільонів жінок; а для виборчої кампанії вихіснувано усі найновіші здобутки техніки, телефони без проводів, прилади до скріплення голосу і т. д.

Чому від англійських виборів залежав дальший хід європейської політики?

Бо до виборчого соперництва станули дві великі групи, які обєднались довкола двох кличів: охоронні мита і вільна торгівля.

Під кличем охоронних мит пішли до виборчої боротьби т. зв. консерватисти, зі своїм провідником, дотеперішнім премєр-міністром Болдвіном на чолі. Вони казали, що лиш високі мита на всі заграничні товари піднесуть англійський промисл і тровлю, з чого матимуть хліб безробітні, що їх більш мільона мусить Англія кормити ласкавим хлібом. Чого нам, казали консерватисти, мішатися в справи Європи, якої безладде збільшує і наше безладде? Нам краше замкнутися в себе і вести лиш між своїми домініями торгівлю (т. зн. з Індіями, Австралією, Канадою). Очевидно,

міг говорити нараз до 25000 виборців.

Як бачимо вибори англійські могли дійсно всіх зацікавити.

ПОЗІР! ПОЗІР! 17. XII. 1923.

Відходить найблищий транспорт до Аргентини, Бразилії та до Уругваю, найбільшої в світі французької корабельної лінії „CHARGEURS REUNIS“ — Львів, вулиця Городецька 83.

Просимо по усі інформації в справі подожді звертатися в д. тою адресою, а відповідь висилаємо відворотною поштою. 1—1

НОВИНКИ

Календар. — Грудень.

14. П'ятниця (1) Пр. Наума. — Правосл. Пр. Наума. — 3 Схід сонця 7:16. Захід 3:22.
15. Субота (2) Прор. Аввакума. — Правосл. Прор. Аввакума, Івана. — Схід 7:16. Захід 3:22.
16. Неділя (3) 29 нед. по Сошествію. Софія. — Правосл. 29 нед. по Сош. Софія. — Схід 7:17. Захід 3:22.

Народні приповідки.

Замове сонце, як мачушине серце.

Що сталося в грудні.

15. 1848. умер письменник Гребінка.

Пригадки для Виділів Читальень „Просвіти“ на грудень.

Постаратися конче протягом грудня відсвяткувати „Свято Просвіти“. Не закладати переведення збірки на „дар Просвіти“. Всі гроші переслати через філію центральному товариству. Готувати звіт із діяльності читальні за цілий рік і переслати його філії. Підготуватися до скликання загальних зборів читальні на наступний місяць. Приєднувати нових членів. Поширювати ідею „Рідної Школи“ та придбати для неї як найбільше членів.

— 0 —

Завіщання Ротшільда. Ротшільд, який недавно відібрав собі життя, про що була згадка в „Новім Часі“ лишив маєток на суму 2,250,000 фунтів штерлінгів. З тої суми припаде англійському скарбові 915,000 фунтів. За життя займався Ротшільд дуже пильно природничими науками, а особливо студював життєвий цикл блох. Тому записав великі суми на товариства, що займаються дослідом життя комах. Спеціально 1,000 фунтів штерлінгів записав для Британського музею на удержання чоловіка, що доглядатиме збірки хробаків, яку сам Ротшільд подарував.

Умер з радості. Один урядник в Англії, що довгий час не міг знайти праці, дістав державну посаду в Лондоні. На вістку про те, умер з великої радості.

Не буде більше змучення. Останніми днями відбулась в Лондоні конференція в справі змучення і сну (над якими справами тепер не радять?). Один пан подав до відома, що тепер працюють над

винаходом, завдяки якому не будемо відчувати ніякого змучення по якій би то не було праці.

В Книжничках. Якийсь невідомий справник зруйнував в ночі польську каплицю і знищив пам'ятник Міцкевича.

Дорога біблія. У Лондоні продано одну стару біблію за 5,674 фунтів штерлінгів. В р. 1826 ця біблія коштувала 3,500 фунтів.

Наймолодший пануючий то магараджа (по індійськи: князь) Куч-Багар. Батько його, що умер недавно в Лондоні, передав йому як 7-літньому хлопцеві панованне в Індії. Річні доходи молодого магараджі виносять коло 3 мільярди мп.

Везувій вибухає. Італійський вулкан Везувій вибухнув нагло перед двома днями. Директор обсерваторії, що знаходиться близько Везувія заспокоює затрівжене населення, що великої небезпеки немає. Вибух наступив наслідком отворення одного з внутрішніх кратерів.

Бомби. В Більську хтось кинув три бомби через двері і вікна до салі, в якій відбувалося німецьке посольське зібрання. Наслідком вибуху погинуло 2 особи, тяжко ранених 6 осіб, а легко ранених 38. В салі вилетіли всі вікна, внутрішнє урядженне цілковито знищене.

За кімнату — свиня. В одній з берлінських газет появилось таке оголошення, що дуже відповідне на теперішні часи: „Дам товсту свиню, ваги 35 фунтів за кімнату“.

Болгарський король жениться. Болгарський король Борис приїхав до Букарешту, щоб познакомитися з румунським королівським двором. Кажуть, що він має намір взяти собі за жінку наймолодшу румунську королю.

Муха на відпустці. Польські часописи пишуть, що славний Муха написав до новогородського воєводи листа, в яким заявляє, що бандитські напади останніх днів не є його ділом, бо він тепер на відпустці, що богато банд використовує.

Родинна нарада Романових. Цими днями відбулося в Парижі зібрання членів російської царської родини Романових, що втікли були до Франції. Поза родинними справами порушувалося на зібранні також політичні питання, між іншими справою проводу в російським монархістичній русі. Двох великих князів: Николай і Кирил суперничать о провід. Кирил то найстарший спадкоємець Романових, а саме найстарший син покійного великого князя Володимира, дядька останнього царя. Великий князь Николай має з огляду на свою повагу і багатий досвід більше сторонників. Він єсть проти спільної акції

з німецькими монархістичними кругами тому, що він від давна був завзятим ворогом німців. Отже виходить, що на цій нараді його назначено офіційно провідником монархістичного руху. Як то важко визбутися мрії про панованне.

Всесвітня революція. Перед кількома днями схвилювали населення Відня розкидані безробітними летучки, на яких була надрукована відозва, що зачиналася словами: „Народи Австрії! Вставайте, сьогодні початок всесвітньої революції“. Автор відозви, що називає себе провідником революції зважав населення до негайного уоруження. Нехай кождий заосмотриться принайменше в кухонний ніж. В дуже запутаній в дальшій часті відозві виступається проти Зайпеля, проти правительства, але також проти християнських соціалістів, пролетарських партій і капіталізму. Отже проти всіх і вся. Жадається негайної ревізії всіх законів, оголошується загальний страйк і т. д. Поліція стримала поширення відозви і вислідила, що по часописах було оповіщення до безробітних, щоб вони зголосились в певне означене місце а дістануть роботу. Коли-ж хто з них зголосився по поданій адресі — йому давали відозви до розкидання. Самого автора відозви і провідника тої цікавої революції шукають.

Чисто жидівське місто. В Європі є чимало міст, в яких жиди творять більшість населення. Це всім відоме. Але ніхто мабуть не знає, що єсть в Європі місцевість виключно жидівська. То містечко Фусманен в Альзаниї, в краю, який забрала Франція від Німеччини по скінченню світової війни. Містечко то має коло 2000 мешканців самих жидів. Думавби хто, що може нежидівське населення вибралось з містечка. Нічого подібного. Там нема ні одної перкви чи каплиці, ані навіть ні одного хреста. Єсть за те синагога, що доказує що та місцевість вже від давна виключно жидівська.

Найстарший дід в Німеччині. Найстарший дід знаходиться в однім містечку Німеччини. Перший його власник умер в 856. році.

Кровавий наслідок жарту. В селі Фірлейку живе багатий господар Гринько Низинський. Син його Микола заручений з одною дівчиною мав повінчатися з нею після рідвяних свят. Перед кількома днями застукав хтось до вікна Низинських і грубим голосом жадав щоби отворити. То була наречена Миколи з товаришкою, які хотіли трохи полякати господарів. В околиці появлялися дуже часто бандити. Тож молодий Микола не думаючи багатого, хватив револьвер, отворив двері і вистріляв на пострах. Кудя прошила горло його нареченої, що за кілька хвилин умерла.

Злочин із перед трьох років.

В селі Грегорові Рогатинського повіта знайдено в stodолі господаря Андрія Вишняка закопані два кістяки. А знайдено їх зовсім slučajно. Парубок, що служив у Вишняка, копав яму у stodолі і натрафив на щось твердого. Була це чашка. Дали знати поліції, а ця викрила таке.

В 1920 р. жив у Грегорові багатий господар Михайло Вишняк, вдовець із сином Андрієм. Одного дня заїхала до них якась Марія Солецка, колишня знайома старого, молода і гарна жінка. По недовгим часі заявив старий Вишняк синові,

що жениться з Солецькою і запише їй половину майна. Андрій обурився так, що рішився убити Солецку. І одного разу, в часі неприсутности батька убив її ударами сокирою в голову і закопав в stodолі. Батькови сказав, що Солецка виїхала з якимсь мущиною. Старий Вишняк думав, що вона верне за кілька днів, тому вибрався другого дня до Рогатина, щоб зробити нотаріальний акт запису половини маєтку Солецкій. Тому Андрій убив і батька і теж закопав його у stodолі. Сам оженився і став господарувати. Аж знайденне кістяків ви-

Па радість усім вийшов з друку і вже продається великий календар „Червоної Калини“

найкрасший календар, який появилася на 1924. р. — Хтож не купить тої книжки? Не буде такого! Засаднича ціна 2:50 м. Тепер 750.000 мп. без пересилки. — — — Писати на адресу Львів, Руська 18. „Червона Калина“.

крило злочин, а вислідженне улекшив приятель Андрія, Петро Зубанський, перед яким той признався. В хвилі викриття злочину Андрій Вишняк був у війську в Чорт-

кові. На телеграфічне візваннє його арештовано і засаджено в тюрмі в Рогатині. На слідстві він до всего признався.

60% 15,500.000, 70% 16,500.000 гречана каша 20,000—21,000.000 — Ціни оціночні з браку трансакцій. — Ціни розуміються за 100 kg.

Ринок.

Хліб 1 кг. 175.000, м'ясо волоче 450.000, свиняче 520.000, теляче 450.000, солонина 850.000—900.000, сало 1,000.000, смалець 1,300.000, масло 2,000—2,40 000, сметана 400.000, молоко 120.000, сир 480.000, яйця 40—50.000.

Хто кому дядько?

В однім еспанським місті трафився недавно цікавий випадок. Мати і донька, обі заможні, привели одного і того самого дитя, майже рівночасно, кожда одного хлопця. На вістку про такий випадок збіглися зараз кумочки з цілого сусідства. Хлопчик пішли по руках. Кумочки стали їх оглядати та хвалити. А як треба було їх від-

дати матерям, показалося, що не знали котрий до котрої належить. Матери мусли вибрати на вгад. Та найбільший клопіт в тім, що священник не хотів охрестити дитя, боячися, щоб з того не вийшли які непорозуміння з огляду на посвоячення. Бо справді. Хто тепер внук, а хто син? Хто кому дядько?

ОПОВІСТКИ.

Земельні Загальні Збори Тов. „Акад. хор Бандурист“ відбудуться в понеділок 17. грудня 1923, о год. 7. вечером в малій салі Інст. Лисенка вул. Шашкевича ч. 5. Порядок дня: 1) Відкриттє Зборів, 2) Відчитаннє протоколу, 3) Звіт функціонерів уст. Виділу, 4) Звіт контр. Комісії та уділеннє абсолюторії, 5) Вибір нового Виділу, 6) Внесення і завітти. За Виділ: Федір Мушій голова, С. Миськів за секр.

Подяка.

Отсим дякую всім горожанам м. Збаража, а в першу чергу високоповажаній Пані О. Білинській, за старання і труди, які зроблено для мене підчас мого побуту за кратами. Яків Якубівський, студ. мед.

Вважайте на доляри!

Долярові банкноти з написею в горі: „The Confederate States of America“ є неважні і не мають ніякої вартости. Вони були видані в часі домової війни в рр. 1861—1862 через збунтовану конфедерацію Полудневих штатів а після покінчення зістали уневажнені.

Паперові доляри, що с тепер в обігу мають з гори таку напись: „The United States of America will pay...“ Нашим людям слід булоби добре приглядатися доля, ам.

БІРЖЕВИЙ ПЕРЕГЛЯД

Від тижня чужі валюти держася на тій самій висоті. — Доляр вагається в границях 4, або 4,200.000. — Такий стан не довго потриває, бо в половині сего місяця припадає виплата золотих бонів. На це потрібно дуже багато польських марок, бо курс золотого нотується після шв. франка, а цей виносить около 700.000. — На ту ціль друкарні зачали друкувати вже десятиміліонові банкноти. — На другу половину цього місяця сподіються великої звижки чужих валют і вже тепер платять на кінець сего місяця за один доляр 7 мільонів.

Грошева біржа. приватні обороти.

Львів, 10. XII. 1923.
Амер. дол. 4,050.000—4,185.000 одинки і двійки на рівні з иншими ам. дол. канад. дол. 3,700.000—3,750.000 Кч 113.000—115.000, фран. фр. 220.000—221.000, швайц. франки 690.000—700.000, фунт штерл. 17,000.000—17,400.000.
Золото: 20 кор. 17,500—18,000.000, 20 фр. 16,000—16,500.000, 10 рублів 22,750—25,000.000.
Срібло: кор. 290—300.000, 5 кор. 1,500—1,800.000, фльор. 750—850.000, рублі 1,200—1,300.000.

Офіційльна біржа.

Варшава, 10 XII.
Дол. 3,850.000, фунт. шт. 16,875.000, фр. фр. 191.600, австр. кор. 53:50, кч. 111.300, лір. 205.000, шв. фр. 671.000, гол. гульд. 1,463.000, бельг. фр. 176.950

Ціріхська біржа.

Кінцеві нотування з дня 10. XII.
Ціріх: Будапешт 0:03, Відень 0:080, Софія 4:45, Нью Йорк 5:73, Лондон 24:98, Париж 30:55, Мадриляні 24:8, Прага 16:9, Букарешт 2:9, Голандія 217, Білгород 6:50.

Акційна біржа.

Львів, 10. XII. 1923.
Гіп. Банк 1,100.0 0—1,250.000, Гіромисл. Банк 500—550.000, Немойовскі 465—490.000, Ойкос 5,600—5,700.000, Паровози 510—560.000, Гірн. Серша 10,500—11,000.000, Бровари 20,500—20,100.000, Ходорів 5,925.000, Цегельскі 1,100—960.000, Нафта 500.000, Ракшава 6,800.000, Тести 5,300—5,425.000, Зеленецькі 18,000.000,—18,150.000.

Неконттовані акції.

Хібе 9,100—9,150.000, дрібні 9,500.000, Газоліна 2,300—4,200.000, Лен 2,500.000, Лисиничі 1,300—1,475.000, Гази 43,000.000—39,000.000, Яворжно 36,000—36,500.000, дрібні 33,000—34,500.000, Азот 200—215.000, Фореста 700—850.000, Шен 110,000.000.

Збіжева біржа.

Львів, 10. XII. 1923.
Загальної оборот 50 тон. Трансакції в житі, вівсі, горосі. Продаж слаба — натомість попнт дуже великий. Пошукують бараболі. Тенденція знижкова. Краєва пшениця з 1923. р. 12,550—12,850.000, Жито з 1923. р. 8,200—8,400.000, Броварняний ячмінь з 1923 7,800.000—8,000.000. Овес з 1923 р. 7,000.—7,200.000. Горох пільний 18,00.—18,200.000. Горох Вікторія 25,00—26 міль. Пшенична мука 40% „О“ 25,000.000, 55% „1“ 20,000.000, 70% „4“ 15,000.000. Життя мука

ОГОЛОШЕННЯ.

КРАЄВИЙ АДВОКАТ
Д-р СТЕПАН ШУХЕВИЧ
веде свою адвокатську канцелярію при ул. Чарнецького 24. II. п. (Дім Наукового Товариства ім. Шевченка).

УКРАЇНСЬКИЙ промисловець, пристійний, високий чорнявець, 32 р. життя, з браку знайомства навяже переписку з гарною, стрункою панночкою. — Посаг неконечний. Услівя: музикальність, господарність, життєвий досвід Зголошення спершу до Адміністрації „Нового Часу“ під „Пе. Да. Ду.“ 1—3

До українського Громадянства!

Збликається день св. Николая, день на котрий же нетерпеливо уся дівтора і убогі діти по захоронках вижидають сего свята.
Виділ тов. „Українська Захоронка“ у Львові, звертається з просьбою до усіх громадян, щоби приготавляючи дарунки для своїх дітей і знайомих, не забували на тих бідних дітей по захоронках, і щоби їм уприсмнити се свято складали дарунки (одягу забавки і т. д.) на руки Ви. п. Пачовської Львів, „Труд“ Ринок 39.

Приймається передплату на перший квартал 1924. року на двотижневик „ЗАГРАВА“, орган незалежної політичної думки. -- Квартальна передплата виносить покищо 400.000 мп. Адреса: Львів, вулиця Руська ч. 18. . . . .

УВАГА!

ЧИТАЙТЕ!

**ВЕЛИКИЙ
ІЛЮСТРОВАННИЙ НАРОДНИЙ
КАЛЕНДАР „ПРОСВІТИ“ на 1924. р.**

вже на вичерпання. Тому радимо спішитися з замовленням, оскільки хто не хоче залишитися без великого гарного календаря.

Звертаємо увагу, що минулого року багато людей зверталися до нас без успішно по календар, але його наклад був вже в грудні вичерпаний.

Ціна примірника: Основна ціна 3 одиниці $\times$ 300.000 = 900.000. При більших замовленнях опуст. За післяплатою 1 прим. на провінцію виносить 960.000 мп.

Замовлення слати до канцелярії „Просвіти“, Львів, Ринок ч. 10.

?

**Чи варта купувати
Календар „Просвіти“ на 1924. р.**

?

Минулого року багато людей остало без календаря „Просвіти“ на 1923. р., бо невеликий наклад розійшовся ще перед січнем 1923.

Сього року календар на 1924 р. також вже на вичерпання.

А чи варта купити собі календар „Просвіти“ на 1924 р., не зашкодить подати бодай по одному реченню з того, що пишуть часописи про календар „Просвіти“ на 1924 р.:

„Коли поглянемо на календарі на 1924 р., то між ними календар „Просвіти“ найбільше звертає на себе увагу так своєю заголовною вінеткою, ілюстраціями як і змістом. Зміст календаря варта того, щоби з ним познакомитися. Признати треба, що календар „Просвіти“ на 1924 р. є так уложений, що можна справді назвати його цікавою народною читанкою“.

„Український Голос“ ч. 45. з дня 18. XI. 1923.

„Календар „Просвіти“ на 1924 р. перевищує своїм прекрасно поставленим інформаційним матеріалом всі дотеперішні річники. В літературній частині збирано матеріал під кутом ідеї оборони західно-українських земель перед ворожим заливом. Перед читачем стає тисячліття боротьба тих земель за своє найвище добро“.

„Діло“ ч. 165. з 25. X. 1923.

„Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ подбав про це, щоби календар „Просвіти“ на 1924 рік представлявся дуже добре. Є він цікавою книжкою, яка напевно знайдеться в кожній хаті Українця“.

„Народня Просвіта“ ч. 9. за листопад 1923.

„В календарі „Просвіти“ на 1924 р. є багато такого, що скріплює почуття національного достоїнства і гартує національні характери. В нинішніх часах дуже тяжко зретагувати українську книжку з таким характером. Товариство „Просвіта“ дало українській суспільності книжку потрібну так, як студена, кернична вода в жарку душу“.

„Українське Слово“ ч. 5. з 28. XI. 1923.